

- Heckel Lucija (OŠ Miroslava Krleže, Zagreb)
 Ibrahimpašić Hana (OŠ J. J. Strossmayera, Zagreb)
 Kerner Lucija (Privatna klasična gimnazija, Zagreb)
 Lovrenčić Ida (OŠ Izidora Kršnjavoga, Zagreb)
 Mirković Matej Kristan (Nadbiskupska klasična gimnazija, Zagreb)
 Ostrolučanin Luka (OŠ Izidora Kršnjavoga, Zagreb)
 Polić Lea (OŠ S. S. Kranjčevića, Zagreb)
 Protega Jure (Privatna klasična gimnazija, Zagreb)
 Radotović Anamaria (Nadbiskupska klasična gimnazija, Zagreb)
 Rimac Marin (OŠ Izidora Kršnjavoga, Zagreb)
 Romac Ana (OŠ S. S. Kranjčevića, Zagreb)
 Softić Dora (OŠ J. J. Strossmayera, Zagreb)
 Živković Andrija (OŠ S. S. Kranjčevića, Zagreb)

Zlatko Šešelj

Expellas furca ipse tamen recurret

Marko Petrak: TRADITIO IURIDICA, vol. I. REGULAE IURIS,
 Novi informator, Zagreb 2010., 141 str.

Još od vremena kad sam sam počeo učiti latinski u petom osnovne, susrećem se s pitanjima mnogih ljudi „zašto učiti mrtav jezik?“. U trenucima kad sam, dakle, započeo kao i svako dijete, znatiželjno istraživati prve zagonetke latinskoga jezika, jedna je zabrinuta prijateljica moje majke, inače učiteljica u jednoj zagrebačkoj osnovnoj školi, upitala moju majku zar ne zna da će za nekoliko godina učenje latinskoga sasvim iščeznuti iz škola?

Bila je ta majčina prijateljica i „dobro upućena“ i dobronamjerna, ali je u svemu pogriješila: cijelog se života bavim, eto, „mrtvim“ jezicima, latinskim i grčkim. A i od doba kad sam sam krenuo tim putem, broj se učenika i škola s klasičnim jezicima dobrano povećao. No to pitanje – zašto učiti latinski i grčki – postavljeno mi je otad bezbroj puta, što u privatnim razgovorima, što u profesionalnim krugovima, a postavlja se i danas. Dovoljno je pročitati tek neke prijedloge „reforme obrazovanja“ koje nude „poznati intelektualci“ po novinama, pa vidjeti de se velik dio današnje „profesionalne javnosti“ opredjeljuje za najgore sustave obrazovanja uvjereni da se u njima ogleda modernost...

No ovo nije mjesto za obračune s drugačijim idejama o obrazovanju, već prigoda da se nekoliko riječi napiše o knjizi koja je, jednim malim dijelom, upravo i odgovor „dobro upućenima“, „dobronamjernima“, pa i „modernima“ u vezi s pitanjem koje smo vidjeli na početku: zašto učiti klasične jezike.

Autor nevelike knjige velika značenja, Marko Petrak, redovni profesor rimskog prava na Pravnom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta, već je prije, u raznim prilikama, govorio o temi koju će ovdje odlično eksplicirati i dokumentirati, o sve češćoj uporabi latinskih pravnih izreka u suvremenoj pravnoj praksi. Te su pravne izreke (*regulae iuris*) rezultat dugotrajna procesa brušenja i preciziranja mnogobrojnih pravila koja su nastala u rimskoj pravnoj tradiciji. I upravo je ta pravna preciznost i sažetost potakla ponovnu uporabu *regulae iuris* u suvremenoj pravnoj praksi. Ili, kako će to autor jasno kazati u svom Predgovoru (n.d. str. 11): „Primjena rimskih pravnih načela u obliku latinskih pravnih izreka kao izraza pravne tradicije ima – kako na nacionalnoj, tako i na europskoj razini – sljedeće neposredne svrhe: popunu pravnih praznina te precizniju interpretaciju postojećih pravnih normi koje se temelje na odnosnim načelima. Još je češća primjena latinskih pravnih izreka u pravnoj doktrini u istovjetne svrhe. Osim toga, posljednjih se godina u znanstvenoj literaturi o europskom

privatnom pravu posebice ističe da sustavna primjena u praksi probranih latinskih sentencija koje izražavaju opća pravna načela zajednička svim nacionalnim europskim pravnim sustavima pripadnima rimskoj pravnoj tradiciji, može predstavljati, uz različite vrste legislativnih akata, jedan od načina daljnje harmonizacije i/ili unifikacije europskog pravnog prostora.“

Kad su se, eto, neki nosioci modernih prosvjetnih vizija poveselili ubrzanom nestajanju klasičnih jezika iz obrazovanja, upravo se ponovo javlja – u jednom izuzetno važnom i nužnom aspektu suvremena života - potreba za poznavanjem latinskog jezika. *Expellas furca, ipse tamen recurret!*

I ma koliko se činilo da je strelovit razvitak prirodoslovlja i tehnologije humanistiku učinio gotovo suvišnom, svakome imalo mudrom jasno je da bez humanistike – a ovdje ona obuhvaća i učenje klasičnih jezika – nema ni napretka, a ni budućnosti.

Dakako, ova je knjiga mnogo više od pukog argumenta za učenje latinskog jezika. Ona je sjajan kompendij rimskih pravnih izreka koje su, svaka, temeljito rastumačene, pa tako postaju udžbenik studentima prava, ali i „provedene“ kroz mnoge europske sustave i njihove zakonske norme. Dakako, i hrvatsko je pravo – dio rimske pravne tradicije – jednako kao i i druga europska prava prihvatilo čitav niz pravnih rješenja koja se u ovoj knjizi kontekstualiziraju kroz *regulae iuris* rimskoga prava.

I premda sam potpuni laik u pravnim stvarima jedno mi odmah upada u oči: sažetost latinske fraze i nužnost da se ta sažeta rimska fraza u modernim jezicima – hrvatski *inclusive* – mora zamijeniti dugim i složenim objašnjenjima. Stoga ne čudi da i ujednačavanje pravnih odluka unutar Europske unije poseže za pravnim izrekama rimskoga prava da izbjegne babilon europskih jezika. Naučite latinski, pa će vas svi razumjeti!

Sapienti sat.